

Niko — ribič.

Spisal Ivo Trošt.

Brežanov Tone je imel strica, ki je lepša leta svojega življenja pustil na Hrvaškem v šumah, pa tudi pri mlinarskem ali poljedelskem poslu. Stric Tomo je pripovedoval, kakor bi imel širo hrvaško zemljo na dlani. Besede je zavijal tako kakor pravi Hrvat in govoril kakor pristni Hrvat s Posavja.

Za starost si je prihranil toliko grošev, da je brez skrbi čakal smrti pri bratu Ivanu, ki je bil oče Brežanovemu Tonetu. Od strica se je Tone navadil tudi marsikako smešnico. Ako je dobil novo obleko, je vedel Brežanov Tone, da jo je dobil le zato, da jo pomaže in raztrže. Stric Tone je celo trdil, da ima kovač klešče zato, da ščiplje sebe in druge, a jezik, da obira poštene ljudi. Oči ima človek zato, da vidi napake svojega bližnika, in zobe, da škriplje z njimi, ko je jezen. Čuden človek je bil stric Tomo. Življenje ga je s svojimi bridkostmi naučilo teh trditev.

Ko ga je posnemal nečak Tone, ki je z nami pomagal drsati šolske klopi, se mu je smejal, češ: sedaj ti ni treba, toda prihodnost te navadi še marsičesa. Ali ko je nekoč Tone trdil, da ima ribič palico s trnkom zato, da se mu zlomi, ko treba potegniti bogati plen iz vode, mu stric Tomo zastavi besedo: „Čakaj, Tone! To je pa že nekaj drugače. Poslušajte me, mladi ribiči, ki se bojite celo raka, ako stegne škarje! Na Hrvaškem sem bival pri pobratimu mlinarju, ki je časih tudi pogledal, kakšen je ribji lov na Savi. Pobratimu Niki so bili znani vsi bolj ribnati tolmunji, vsi nevarni vrtinci, vse temne globine; vedel je celo, kje je črna Krnica, kamor si ne upa noben Posavčan od začetka sveta pa do danes in si ne bo upal nikdar, dokler bo tekla Sava in dokler bodo ribarili Posavčani.“

„Da znadeš, Tomo, to ti je krnica temna in globoka, da si misliš pod seboj odprto peklo. A rib, Tomo moj dragi, rib ko peska, pa — pa kakih!“

„Ali si jih videl, Niko? vprašam.“

„Boga mi, da jih tako nisem!“

Pa mi je začel pripovedovati, kako je ostal neko popoldne sam v mlinu. Oče je šel v mesto z ribami, a Niko je pasel doma gosi. Kmalu mu je bilo dolgčas, pa tudi vroče. Zazdelo se mu je, da bo bržčas na Savi v čolnu hladneje. Gosji rod pa iz čolna itak lahko nadzoruje, če ne celo lažje. Odpne čoln in krene na odprto vodo.

Niku je bilo tedaj nad dvanajst let. Sam je znal veslati, sam krmiti čoln. Sam ribariti, sam tudi prevažati čez Savo. Kakor očetu so bili znani tudi njemu vsi ribnati kraji; samo v črni Krnici ni z očetom ne sam še nikdar ribaril. Znano mu je bilo, da pride v črno Krnico samo oni, ki zaide, a iz nje se pride samo s polomljenimi vesli in prevrnjenim čolnom ali pa se sploh ne pride. Povodna žena tam preži na predrzne ribiče.

Niko je začel iz dolgega časa loviti ribe na trnek. Čoln se je pomikal na sredo reke, a Niko je ribaril. Čoln se je pomikal naprej: rib vedno več. Niku je primanjkovalo vabe. Ni mu bilo več mari, kje so gosi niti kje je sam: ribe, ribe, o, toliko rib! Kmalu začuti na trnku nekaj težkega. Vleče, vleče . . . morda bo som! Nič. Vrvica se zlajša, in na površju se prikaže pol človeška pol ribja postava povodne žene: „Zakaj ne pustiš, o človek, mene in mojega zaroda tu doli v mojem gradu na miru? Ali ti ni dovolj prostora tam po širni vodi? Vsakdo, ki se drzne v mojo bližino, mora poizkusiti, kako zoprna je sužnost, ki hočete vi, ljudje, vanjo spraviti moj zarod. Z menoj, mladi Posavčan!“

Niko zavpije na vse grlo in se opravičuje, da ni vedel, kje lovi. Toda močna roka povodne žene se steza za njim. Mladenič se umika v čoln, a v strahu pozabi izpustiti ribiško palico, ki se je bila zanjo zapodila na trnek ujeta povodna žena. Palica se zlomi, a Niko se vznak prevrne v čoln. —

Oče je došel pozno zvečer domov. Pri mlinu je videl priklenjen sicer, a prevrnjen čoln in zavpil bolestno: „Niko, Niko!“ Bal se je, da je dečka odnesla Sava. Ves premočen se oglasi Niko na ognjišču za tlečim ognjem in krčevito objame očeta. Pove mu, da se ga je usmilila povodna žena, ko je obljubil, da ne pride nikdar več v črno Krnico.“

„A Tone?“ je končal stric Tomo. „Ni vsak klobuk za vsako glavo.“